

PhDr. ALENA HOFMANOVÁ

SLOVENČINA POLOPATE

KOMPLETNÝ PREHĽAD GRAMATIKY SLOVENSKÉHO JAZYKA

vysvetlenie v **systéme, názorne, logicky a pokope**
množstvo **prehľadných** gramatických **tabuliek**
ideálna gramatika pre II. stupeň ZŠ i SŠ

NIELEN AKO sa všetko správne píše, ALE PREČO sa všetko píše tak, ako sa píše

množstvo ľahko zapamätateľných **pomôcok na pravopis i gramatiku**
stovky cielených viet a konštrukcií na okamžité precvičenie
systém cvičení v konkrétne vysvetľovanej gramatike
okamžitá kontrola cvičení hneď vedľa
upozornenie na **chytáky a výnimky**

a

vysvetlenie všetkého ako vždy

POLOPATE

OBSAH

9	Vetné členy: prísudok, podmet
10	prívlastok
11	predmet, príslovkové určenia
13	Podmet a prísudok: zvláštne prípady
14	Nezhodný prívlastok
15	Neurčitok vo vetných členoch
	Sklady
16	Zvieracie podstatné a prídavné mená
17	Pomnožné podstatné mená
	„okolo“ ako vetný člen
	Skloňovanie „pes, vlk, vták“ v množnom čísle
18	„sami/samy, radi/rady, jedni/jedny, oni/ony“
19	Koncovky prídavných mien
20	Číslovky
	Vid sloviess
21	Neurčité slovesné tvary
	„viest' - viezt' - vediet“ v rozkazovacom spôsobe
22	Veľké písmená
23	Priama reč
24	Jednoduchá veta jednočlenná a dvojčlenná
25	Súvetia: vedľajšie vety v podrad'ovacom súvetí
25	Písanie čiarky
27	Vetné členy
	Prísudok
29	Podmet
30	Podmet v genitíve (2. pád)
31	Zhodný prívlastok
32	Nezhodný prívlastok
35	Príslovkové určenie
	Chytáky pri určovaní
38	Predmet
40	Neurčitok vo vetných členoch
41	Vetné členy vo vete - špeciál
43	Sklady
46	Plnovýznamové slovné druhy
47	Nepľnovýznamové slovné druhy
47	Gramatické kategórie
48	Podstatné mená - rozdelenie
49	Životné podstatné mená - vzory
50	Neživotné podstatné mená - vzory
51	Zvieracie podstatné mená
51	Pravopis „vlky - psy - vtáky/vlci - psi - vtáci“
52	Zvieracie podstatné mená s číslovkami i bez čísloviek
53	„(ten) zver - (tá) zver“
	vidím „levy“ alebo „levov“?
54	„osy - osi“, „večer - večery“, „večera - večere“
55	Čo robiť v prípade pochybností v pravopise podstatných mien?
	Kedy „o pánu - o pánovi/k pánu - k pánovi“
	Prípony podstatných mien mužského rodu
56	Podstatné mená s koncovkou „-l“ a „-r“
57	Priezviská na koncovky „-us, -es, -os, -as“
	Slovenské priezviská
	Pozor na „vírus“
58	Nepravideľné skloňovanie
	Skloňovanie priezvisk
59	Skloňovanie vzorov
60	Vlastné podstatné mená
	Pravopis krstných mien typu „Soňa, Anča ...“
	Ženské podstatné mená s koncovkami „-ea, -ua, -oa, -oe“
61	„aloa“
62	„pani - panie“
63	„čest', mater“

FAREBNÉ STRANY

SLOVNÉ DRUHY

PODSTATNÉ MENÁ - MUŽSKÝ ROD

PODSTATNÉ MENÁ - ŽENSKÝ ROD

64	Podstatné mená s koncovkou „-um“	PODSTATNÉ MENÁ - STREDNÝ ROD
65	„ucho - uši/uchá“, „oko - oči/oká/okále“	
66	„tlačidlo - tlačítko“ „euro“ Na čo dávať pozor pri určovaní rodu a vzorov	
68	Pomnožné podstatné mená Hromadné podstatné mená Nesklonné podstatné mená Prípony podstatných mien	
69	Prídavné mená - „pekný, cudzí“	PRÍDAVNÉ MENÁ
70	„pávi“, „matkin, otcov“	
71	Pravopis koncoviek prídavných mien	
74	Niečo pre mojich zlatých piatačikov (ale nielen pre nich)!: Mäkké spoluhlásky: „d, t, ň, l, ž, š, č, dž, j“	
75	Pravopis v príponách prídavných mien Nie je „vlna“ ako „vlna“ Jedno alebo dve „n“ v koncovke prídavných mien	
76	Pravopis prídavných mien, vytvorených od vlastných podstatných mien Zmena mäkkosti koncoviek Malé a veľké písmená v koncovkách „-ov“ a „-ský“ Prídavné mená od zemepisných názvov	
77	Zvieracie prídavné mená	
78	„divé psy“ ale „divé husi“ „divé zvery - stopy divej zveri“ Prírovnávanie a personifikovanie Porovnávanie pomocou zvierat	
79	Lokál a inštrumentál zvieracích prídavných mien	
80	Prípony prídavných mien Stupňovanie prídavných mien Prídavné mená z dvojslovných názvov	
81	Zemepisné a obyvateľské názvy v podstatných a prídavných menách	
82	Zámená - základné rozdelenie	ZÁMENÁ
	Osobné zámená	
83	Krátke a dlhé tvary osobných zámen Dvojtvary jednoslovných osobných zámen s koncovkami „-ňho, -ň ...“	
84	Ukazovacie zámená Opytovacie zámená	
85	Privlastňovacie zámená - „mojím/mojimi“	
87	Veľké a malé písmená v „ty/Ty, tvoj/Tvoj...“	
88	Zvratné zámená Vymedzovacie zámená „sami, jedni, oni, radi“	
89	Vymedzovacie zámená „samy, jedny, ony, rady“	
90	Kedy napísať „samí, samé“ ... je „samý kaz, samý tulipán“ Vymedzovacie zámená	
93	Číslovky: rozdelenie, vzory „dvadsaťjeden - dvadsaťjedna“	ČÍSLOVKY
94	Pravopis čísloviek Nevieš v číslovkách, kam „z konopi“?	
95	Číslovky a zvieracie podstatné mená	
96	Druhové číslovky „po prvé“ alebo „za prvé“ Zložené číslovky	
97	Pravopis „-krát, raz - razy -ráz, -násobný“ Desatinné číslovky „poldruha, poltret’a“	
100	Rozdelenie slovies	SLOVESÁ
	Jednoduché a zložené slovesné tvary	
101	Vid slovies	
103	Rod slovies	
104	Neurčité slovesné tvary	
105	Určité slovesné tvary	
106	„viest’, viezť, vedieť“	
107	Príslovky – rozdelenie, pravopis	PRÍSLOVKY
109	Pravopis „s“ alebo „z“ na začiatku slova	
110	„treba - trebalo“	

- 111 Príslovky spojky, častice, predložky vo vetách
„okolo“ ako vetný člen
- 113 Predložky: rozdelenie
Vokalizovanie predložiek
Písanie „s/so“, „z/zo“
- 114 Častice
Nepatrí do radu
- 116 Vety a súvetia
Jednoduchá veta jednočlenná
- 117 Jednoduchá veta dvojčlenná
- 119 Prirad'ovacie súvetia
- 121 Podrad'ovacie súvetia
- 123 Zložené súvetia
- 124 Premena súvetia na jednoduchú vetu
Premena dvojčlennej vety na jednočlennú
Prístavok (1) alebo vedľajšia veta (2)
- 125 Pravopis „bit' - byt'", pravopisné cvičenia
- 128 Veľké písmená
- 136 Vykanie
Interpunkčné znamienka
Čiarka
- 138 Ako je to s čiarkou vo vetách s prídavnými a prechodníkmi?
Ako je to s dvojicami či jednou spojkou vo vete?
Perlička: Viacnásobný vetný člen - postupne rozvíjajúci prívlastok
- 139 Písanie čiarky pred „a + ...“
Čiarka v zloženom súvetí
- 140 Čiarka vo vloženom súvetí
Kedy čiarku nepíšeš?
- 143 Priama reč
- 144 Spojovník
Kedy „zelenomodrý“ alebo „zeleno-modrý“
- 145 Pomlčka
Lomka
- 148 Časté chyby v pravopise a rozprávaní
- 151 Hláskoslovie
Písanie samohlásky „ä“
- 152 Slovná zásoba
- 153 Skladanie slov
- 154 Homonymá - synonymá - antonymá
- 155 Kedy homonymá, kedy viacvýznamové slová
- 156 Rozdeľovanie slov
- 158 Vybrané slová po „B“
- 159 po „M“
- 160 po „P“
- 161 po „R“
- 163 po „S“
- 164 po „V“
- 166 po „Z“
- 167 Obojaké spoluhlásky, pravopis po „D“ a „DY“
- 168 po „T“
- 169 po „L“
- 170 po „H“
- 171 po „CH“
- 172 po „G“
po „K“
- 174 Spodobovanie
- 175 Kedy ako čítať spoluhlásky „k“ a „v“
Nie každé „-ou“ je v skutočnosti „-ou“
- 176 Pravidlo rytmického krátenia
- 177 Cudzie predpony
- 178 Umelecké - básnické prostriedky
Frazeologické spojenia
- 180 Pranostiky

PREDLOŽKY

ČASTICE

VETY - ČLENITOSŤ

SÚVETIA

VEĽKÉ PÍSMENÁ

ČIARKA

VYBRANÉ SLOVÁ

OBOJAKÉ SPOLUHLÁSKY

VETNÉ ČLENY

Určujeme päť vetných členov:

prísudok (slovesný/menný), **podmet** (vyjadrený/vyjadrený), **prívlastok** (zhodný/nezhodný), **predmet** (priamy/nepriamy), **príslovkové určenie** (miesta/času/spôsobu/príčiny).

I. PRÍSUDOK

Určujeme ho hneď ako prvý vetný člen vo vete.

Potom sa ľahšie a aj správne určí podmet!

1. **slovesný**

2. **menný**

menný preto, lebo **obsahuje meno - podstatné/prídavné**, príp. **osobné zámeno** v nominatíve. Iné tvary **viď str. 27, 28**.

• súčasť menného prísudku môže byť i **podstatné meno v inštrumentáli**

•• sloveso, „byť“ môže byť **v prítomnom**, ale **i v ostatných časoch**:

minulom, budúcom, príp. v podmieňovacom spôsobe

otázka

vyjadruje ho

čo robí?	sloveso	Mama	varí .
	sloveso + podst. meno	On	je, bol, bude hokejista .
		On	je, bol, bude, sa stane hokejistom ●.
	sloveso + číslovka	Trikrát tri	je deväť.
	sloveso + zámeno	Kniha	je, bola, bude, by mala byť ●● moja.
		Jedlo	má, malo, bude mať, malo by mať chuť.
Pozor:	☐ pomlčka!	Mladosť	☐ pochabosť.

II. PODMET

Vid' str. 29

vyjadrený

podstatným menom príp. **inými slovnými druhmi**

nevyjadrený/zamlčaný

ak ho chceme zistiť, treba sa spýtať a tak si ho doplníme
sedeli ticho (oni) vyhrala (ona) prídem ráno (ja)

otázka

vyjadruje ho

kto? čo?	+ sloveso, ktoré sme si určili ako prísudok	
Pozor:	podstatné meno	Hokejisti vyhrali.
	prídavné meno*	Dobří sa presadia.
		Sýty hladnému neverí.
	číslovka	Trikrát tri je deväť.
	citoslovce	Ozvalo sa búrlivé hurá .
	sloveso	Fajčiť je zakázané.
	zámeno	Naši vyhrali.
	činné prídavné	Cestujúci vystúpili.

* je to trochu diskutabilný tvar - ak sa na niektoré spodstatnené prídavné mená spýtate viacerých odborníkov, jeden určí dané slovo ako podstatné meno a druhý ako prídavné. Býva to tak aj v učebniciach pri jednom a tom istom slove.

Podmet môže byť i **v genitíve**:

Na oblohe **nieť hviezd**.

= Na oblohe **nie sú hviezdy**.

Na ceste **nieť ani stopy**.

= Na ceste **nie je** žiadna **stopa**.

Zelenou farbou označené vety **s podmetom v genitíve** v bežnej reči **nepoužívame**, patria skôr do umeleckého štýlu.

III. PRÍVLASTOK

Na **3. mieste** vždy **hľadaj dve podstatné mená vedľa seba**. Aj keď sa to tak

v škole neurčuje. (Veľa vecí vysvetľujem vo svojich knihách inak, ako sa učí v školských. Jednoduchšie, logickejšie, zábavnejšie, ale hlavne efektívnejšie.) **Predídeš** tak častým **chybám**.

Ak nájdeš dve podstatné mená vedľa seba (niekedy **treba zakryť** prstom rozvíjajúce **prídavné** meno, prívlastňovacie **zámeno** či radovú **číslovku**), **druhé podstatné meno** je **prívlastok nezhodný**.

Ten inak na 90% určíš ako niečo iné. Najčastejšie ako predmet. Takže na 3. mieste hľadaj vždy dve podstatné mená vedľa seba. **Niekedy** to na druhom mieste môže byť i **príslovka** (cesta **nahor**, **dole**, **dol'ava**), dokonca **sloveso** (umenie **mlčať**, túžba **cestovať**), ale to sú mimoriadne prípady a na tie vás špeciálne upozorním.
viac k učivu vid' od str. 31

otázka vyjadruje ho

aký	prídavné meno	Je to dobrý hráč.
aká	zámeno	Naši/Títo/Všetci hráči boli dobrí.
aké	podstatné meno	Hráči Senice boli dobrí.
	neurčitok slovesa	Ich snaha vyhrať bola veľká.
	číslovka	Oslnil tromi gólmi.
	príslovka	Ovečkinova cesta nahor bola rýchla.

Rozlišujeme **niekoľko** druhov **prívlastkov**

1. **zhodný** - všetky **gramatické kategórie** sú rovnaké **ako pri podstatnom mene**

malé/moje/jedno auto   **prídavné meno**   **zámeno**   **číslovka**
s malým autom   **s mojím/týmto** autom   **s jedným** autom

2. **nezhodný** väčšinou **podstatné meno v genitíve**
druhé podstatné meno zmeníme ľahko na prídavné meno:

šupka **jablka**   okno **domu**   hračka **diet'at'a**
(jabličná šupka)   **(domové** okno)   **(detská** hračka)

rozvitý** - môže, ale nemusí byť v konštrukcii   číslo **môjho telefónu   prsteň **z** **bieleho*** zlata
- možná je i **predložka**   kniha **o*** **našej** histórii
náhrdelník **z*** **pravých** perál

- niekedy i **sloveso v neurčitku**   túžba **vyhrať**   snaha **naučiť sa**
- výnimočne **príslovka**   pád **zvysoka**   zákruta **sprava**   cesta **dolu, späť**

3. **viacnásobný** **dva prívlastky, medzi ktoré vložíš „a“**

mladý a nadaný hokejista   náhrdelník **zo zlata a perál**

4. **postupne rozvíjajúci** **obe slová, ktoré patria k podstatnému menu** (obyčajne prídavné meno, prívlastňovacie zámeno, číslovka), **sa s ním dajú zmysluplne spojiť**

nadaný senický hokejista = **nadaný** hokejista, **senický** hokejista
starší opravený dom = **starší** dom, **opravený** dom

5. **rozvitý** slovo, ktoré **rozvíja prívlastok**, **sa nedá zmysluplne spojiť s podstatným menom**

veľmi nadaný hokejista   spojíš len **nadaný** hokejista
veľmi hokejista   **veľmi** hokejista **je hlúpost!**

ZVIERACIE PODSTATNÉ MENÁ S ČÍSLOVKAMI

Ďalším problémovým učivom je pravopis zvieracích podstatných mien s číslovkami, lebo práve tam je **treba rozlišovať medzi mäkkým „i“ a ypsilonom „y“**. (Pozri str. 52.) Takže **ako to je správne?** Aj na to je malá, ale **perfektná pomôcka!**

Pravopis si ľahko zapamätáš, ak spojíš dve veľkosťou i rámkmi odlišené písmená „i“ a „j“, ktoré sú hneď **vedľa seba v abecede**. **Ak budeš** počuť tvar číslovky s „j“, hneď dáš „i“ v „psi, vlci, orli“. Presne podľa pomôcky! Keď sa ju učíš používať, hovor si zreteľne **j v číslovkách** „dva**j**a, tra**j**a“ a rovnako si zreteľne hovor „i“ aj v číslovke „štyr**i**a“, aby sa ti táto pomôcka poriadne dostala do hlavy a ak sa tak stane, **pravopis zvieracích podstatných mien nebude nikdy ani ten najmenší problém**.

„ dva, tri, štyri “	+ podst. m. s koncovkou „-y“	dva, tri, štyri psy, vtáky, vlky
„ dvaja, traja, štyria “	+ podst. m. s koncovkou „-i“	dvaja, traja, štyria psi, vtáci, vlci
bez číslovky	„-y“	psy, vtáky, vlky

traja ps-, tri ps-, dva ps-, štyria ps-
štyr- orl-, dvaja ps-, štyri vlk-
orl- vysoko lietali, ps- sa naháňali
na dvore sú ps-, dva ps-, dvaja ps-

tra**j**a psi, tri psy, dva psy, štyr**i**a psi,
štyr**i** orly, dva**j**a psi, štyr**i** vlky
orly vysoko lietali, psy sa naháňali
na dvore sú psy, dva psy, dva**j**a psi

ZVIERACIE PRÍDAVNÉ MENÁ

vid' od str. 77

Malá pomôcka sa nájde aj **na pravopis zvieracích prídavných mien**. Aká bude?

Prídavné mená môžu byť **s koncovkou „-é“** ale aj **s mäkkým „-i“**. Problém nastáva **v podstatných menách**, kde je raz ypsilon „-y“ a raz mäkké „-i“.

Vedľa je v dvoch bodoch vysvetlené, ako to vlastne je. Poďme si vysvetliť, **kedy dáme aké „ičko“** v závislosti od použitých prídavných mien napísať, aby sme mali všetko správne a nespravili veľmi zbytočnú chybu.

1. ak je koncovka prídavného mena „-É“, koncovka podstatného mena je „-Y“

spevav é	vták y	spevav i	vtác i
div é	vlk y	div i	vlc i
zúriv é	ps y	zúriv i	ps i
vyhynut é	zver y		

2. ak je koncovka prídavného mena „-Í“, koncovka podstatného je „-I“

Teda **ak je v prídavnom i podstatnom mene „ičko“**, tak **obe sú mäkké!**

ALE POZOR: **DIVÉ HUSI** **Prečo** tu je mäkké „-i“? **Veľmi jednoduché vysvetlenie!**

div**é** hus**i** → napíšeme **s mäkkým „-i“ v podstatnom mene, i keď prídavné meno má koncovku „-é“**. **Ako je to možné? Jednoducho!**

„**hus**“ je **ženský rod a má mäkký vzor „kost“!**

DIVÉ ZVERY - STOPY DIVEJ ZVERI

Časté **chyby** sú i **vo dvojici „zver - zvery“**.

div é zvery	vyhynut é zvery	= nominatív mužského rodu	(ten zver = vzor ten „dub“)
div á zver	kosti divej zveri	= genitív ženského rodu	(tá zver = vzor tá „kost“)
drav á zver	stopy dravej zveri		

SKLOŇOVANIE „PES, VLK, VTÁK“ V MNOŽNOM ČÍSLE

- v **jednotnom** čísle sa skloňujú tieto podstatné mená podľa vzoru „**chlap**“
- v **množnom** čísle je **dvojaké skloňovanie**, pričom rozdiely sú len v nominatíve (1. p.) a akuzatíve (4. p.)

vzor „**chlap**“: **psi - vlci - vtáci**

vzor „**duby**“: **psy - vlky - vtáky**

(1.) N	ps	vlc	vtáci
(2.) G	od ps	od vlk	od vták
(3.) D	k ps	k vlk	k vták
(4.) A	vidím ps	vidím vlk	vidím vták
(6.) L	o ps	o vlk	o vták
(7.) I	s ps	s vlk	s vták

(1.) N	ps	vlk	vtáky
(2.) G	od ps	od vlk	od vták
(3.) D	k ps	k vlk	k vták
(4.) A	vidím ps	vidím vlk	vidím vták
(6.) L	o ps	o vlk	o vták
(7.) I	s ps	s vlk	s vták

POMNOŽNÉ PODSTATNÉ MENÁ   Pozri str. 66.

Určovanie rodu u pomnožných podstatných mien robí problémy, avšak nie tomu, kto si osvojí nasledovné pravidlá.

V učebniciach sa určuje často rod pomocou dvoch pádov. Vôbec nie sú treba dva, v pohode **stačí lokáli!** Každé **pomnožné** podstatné meno si preto povedz v **lokáli**:

- ak má koncovku „-och“ (Piešťany, okuliare - v Piešťanoch, v okuliaroch ...) = **mužský** rod
- ak má - " - „-ách/-iach“ (Tatry, nohavice - v Tatrách, nohaviaciach ...) = **ženský** rod

2. Na presné **určenie vzoru** si povieme **pomnožné podstatné meno** spolu **so vzorom v množnom čísle!**

mužský rod

duby	koncová samohláska: „-y“	Piešťany	= duby
stroje	- " - „-e“	Tlmače, okuliare	= stroje

ženský rod

ženy	koncová samohláska: „-y“	Tatry, narodeniny	= ženy
ulice	- " - „-e“	sane, kvasnice	= ulice

stredný rod

mestá	koncová samohláska: „-a/-á“	ústa, vráta	
srdcia	- " - „-ia“	prsia, dvercia	

Stačí nám porovnať **koncovú samohlásku pomnožného** podstatného mena a **vzor** bez problémov **určíme**. To isté platí aj pre **ženský rod**.

V strednom rode nedáme podstatné meno **do lokálu**.

Je to najľahší rod, ale treba si uvedomiť, že v momente, **keď vidíš** koncovku „-a/-ia“, **je to koncovka stredného rodu!**

Ak by sme dali podstatné meno do lokálu, dali by sme vzory ženského rodu!

PRAVOPIS KONCOVIEK PRÍDAVNÝCH MIEN   od str. 71

Najväčší **postrach žiakov** a pritom stačí málo, aby ste sa zlých koncoviek vyvarovali. Čím? **Stačí si uvedomiť** jednu **pomôcku**, ktorá vyplýva z rozdielu medzi nominatívom prídavného mena a ostatnými pádmami v množnom čísle. **Nominatív množného čísla** je v prídavnom mene zakončený na „-í“. Uvedomte si, že **tam**,

kde za hláskou (zvukom) „-i“ niečo nasleduje, teda nasleduje **koncovka**, tak tá bude **v 90 percentách tvrdá!**

90 percent preto, lebo **vo zvyšných desiatich bude** samozrejme **mäkká koncovka po mäkkých spoluhláskach**. To nám ale problémy iste nerobí. **Jediný „zádrhel“** bude v tom, **aby sme si uvedomili mäkkú koncovku** v podstatných menách, ktoré sa skloňujú **podľa** mäkkého vzoru „**cudzí**“.

A na záver moja **mnemotechnická pomôcka**, **prečo je v skloňovaných tvaroch** prídavných mien v množnom čísle **YPSILON?** **Jednoducho si povieš**

lebo za „íčkom“ niečo je

A **prečo je v nominatíve množného čísla** „-i“? Tak to je veľmi jednoduché. Jednak je to nominatív a jednak

lebo za „íčkom“ nič nie je

Ak je **za „íčkom“** (za hláskou „í/ý“) **koncovka**, tak je **vždy YPSILON!**

Pozor ale na chytáčky v podobe mäkkých spoluhlások v koncovke a zvieracích prídavných mien. Tie sú úplne **dole**.

• **koncovka je zvýraznená rámčekom.**

noví hráči	prečo „-í“?	„lebo za „íčkom“ nič nie je“	mužský rod
o nov ých • hráčoch	- " - „-ý“?	„lebo za „íčkom“ niečo je“ (koncovka)	
usilovní žiaci	prečo „-í“?	„lebo za „íčkom“ nič nie je“	mužský rod
usilov ým • žiakov	- " - „-ý“?	„lebo za „íčkom“ niečo je“ (koncovka)	
neznámi ľudia	prečo „-í“?	„lebo za „íčkom“ nič nie je“	mužský rod
s neznám ymi • ľuďmi	- " - „-ý“?	„lebo za „íčkom“ niečo je“ (koncovka)	
pekní chlapi	prečo „-í“?	„lebo za „íčkom“ nič nie je“	mužský rod
pekn ých • chlapcov	- " - „-ý“?	„lebo za „íčkom“ niečo je“ (koncovka)	

tie chyby	(v prídavnom mene je koncovka „-e“)	ženský rod
kvôli tým • chybám	prečo „-ý“? „lebo za „íčkom“ niečo je“ (koncovka)	
múdre žiačky	(v prídavnom mene je koncovka „-e“)	ženský rod
s múdr ymi žiačkami	prečo „-ý“? „lebo za „íčkom“ niečo je“ (koncovka)	

veľké okná	(v prídavnom mene je koncovka „-é“)	stredný rod
vo veľk ých • oknách	prečo „-ý“? „lebo za „íčkom“ niečo je“ (koncovka)	
malé mestá	(v prídavnom mene je koncovka „-é“)	stredný rod
z mal ých • miest	prečo „-ý“? „lebo za „íčkom“ niečo je“ (koncovka)	

Nech je to akýkoľvek pád či rod, je to **pravidlo**, ktoré po všetkých tvrdých spoluhláskach (je ich väčšina), **stále platí!** Preto **sa oplatí túto pomôcku dostať do hlavy**. Uvidíte, **koľkým zbytočným chybám** v diktátoch **zabráni!** **A ako je to vo zvyšných desiatich percentách?** Poďme sa na ne pozrieť.

Pravopis **po mäkkých spoluhláskach** a **vo zvieracích prídavných menách**:

Po mäkkých spoluhláskach je to **jasné**, mäkké „-i“ je **všade**, **vo všetkých tvaroch jednotného i množného čísla**, **vo všetkých troch rodoch**. A rovnako je to **jasné aj vo zvieracích prídavných menách!**

Všetky **sa skloňujú podľa** mäkkého vzoru „**pávi**“ a **mäkká koncovka bude bez výnimky všade**.

Aj v dvojhláskach „ia, ie, iu“!

Takže po preštudovaní tejto strany **to so slovenským pravopisom nie je nejaká katastrofa. Práve NAOPAK.**

cudzí ľudia	vyšší plat	menšie deti	ľahšie úlohy
s cudzími ľuďmi	s vyšším platom	s menšími deťmi	v ľahších úlohách
včerajší zápas	zajtrašie výsledky	budúci majstri	milší susedia
so včeraším zápasom	pre milších susedov	o budúci majstroch	o včerajších výsledkoch
o krokodíľích slzách	v sokolích hniezdach	v psích búdach	bez orlích mlád'at

ČÍSLOVKY

od str. 93

R **RADOVÉ** číslovky:
Ý píšeme „Y“*
D
Z **ZÁKLADNÉ** číslovky:
I píšeme „I“

podľa slova „RÝ D ZI“ si pamätáme základné pravidlá pravopisu čísloviek:

* pravidlo **platí pre jednotné číslo** radových čísloviek, **v množnom čísle je vždy „i“**

– **v 99 %** nám pomôže **nahradenie** akejkoľvek číslovky **číslovkou „päť“**

len si ju **povedz miesto** skloňovaných tvarov čísloviek „**sedem, osem**“. Ostatné číslovky problémy nerobia, čítaš ich vždy mätko – „za **piatimi**, **k šiestim**, **o desiatich** ...“.

„za **siedmimi**, **o siedmich**, **k siedmim**“ – „za **ôsmimi**, **o ôsmich**, **k ôsmim**“ však mätko **neprečítaš ani keď sa na mihalnice postavíš!** **TAKŽE:**

za siedmimi horami   o siedmich trpaslíkoch   od siedmich žien   zo siedmich príkladov
= za piatimi horami   o piatich trpaslíkoch   od piatich žien   z piatich príkladov

a ako vidíš, **nie je kde spraviť chybu!** Bez jedinej výnimky sú i nasledovné pravidlá:

pomôcka – spýtaj sa:

1. apríla má (niekto) **osem narodenín**? **Alebo** má **ôsm narodeniny**?

Má siedme narodeniny, je to teda radová číslovka s „y“ = na oslave „siedmych, ôsmych, druhých narodenín ...“.

- **konštrukcie** **s narodeninami** **Y** oslavy jeho siedmYch, ôsmYch, piatYch, druhÝch **narodenín**
- " - **s rokmi storočia** **Y** v dvadsiatYch, tridsiatYch, šesťdesiatYch **rokoch** 20. **storočia**
- " - **s rokmi človeka** **I** vo **svojich** tridsiatIch, desiatIch, v osemdesiatIch **rokoch** ...
- **konštrukcia** „žiaci **dvoch** siedmYch, ôsmYch **tried**“:

nie je **dve sedem** tried, **ale** dve **siedme** triedy = **radová** ⇒ „Y“

DRUHOVÉ číslovky

„jedny/jedni“ od str. 88, vo farbe 18

jedny/jedni + dvoj**e** + troje **detí, huslí** (**deti, husiel'**) = pri podstatnom mene je **možný dvojtvár – genitív i nominatív**

počnúc štvoro, pätoro, ... desatoro **detí, huslí** = tu je možný **iba genitív**

Na týchto farebných či čiernych stranách nie sú kompletne vysvetlené učivá, len časť vysvetlenia. Ak by tu bolo kompletne učivo, zabralo by v tejto krátkej ukážke veľa strán.

„BIŤ“ – „BYŤ“

Dvojica slovíes, ktoré sú zdrojom mnohých diktátových chýb. Pritom vysvetlenie nie je ani náhodou komplikované. Poďme sa pozrieť, **kedy sa bude písať aké „ičko“.**

BIT

– ako pomôcka ti môže poslúžiť predstava, že keď je **niekto konkrétny fyzicky ohrozovaný, mlátený, búchaný** (klinec...), **niekto** násilne **prichádza o život**, vtedy napíšeš „i“

Výnimka: dobitie mobilu, celkovo energie

– je jasné, že **prístroj nebijem** - nemlátim **hlava-nehlava**, aby som ho opäť uviedla do činnosti, ale napriek tomu tam bude mäkké „i“.

Spomeňme si aj na názov jedného z operátorov (T-mobil) a je jasné, aké je treba napísať „i“.

– „i“ je aj v prípade „dobitia/nabitia“ akoukoľvek energiou, aj v prenesenom zmysle vychádzka do prírody, stretnutie s priateľmi ... ma **nabíjajú** energiou

BYŤ

– ako pomôcka ti môže poslúžiť predstava, že **nechápeš vo význame tejto konštrukcie fyzické ohrozenie, mlátenie niekoho konkrétneho**, teda bitie, vtedy napíšeš „y“

– (**vojvodcovia sa zmocnili veľkých území, avšak** taký Napoleon Bonaparte či Alexander Veľký nedobil do krvi konkrétne **každého** podrobeného **nešťastníka** v celej Európe)

– **keď chceš dobyť niekoho srdce**, iste sa ti páči a **nebudeš srdce** „dobíjať“ **bejzbalovou palicou**

Nie vždy možno pravopis nejako logicky vysvetliť a tak si určité špecifiká treba jednoducho natrénovať na cvičeniach, ktoré máte hneď tu nižšie. Doplň správny tvar „i/y“:

zb-li ho, preb-li ma, vyb-la ju
 vyb-l sa mi mobil
 Napoleon dob-l pol Európy
 nakoniec ho preb-li
 odb-la jeho posledná hodina
 zab-l sa pri havárii
 kde mám nab-jačku?
 prib-l kliniec do steny
 bol ako zb-tý pes
 boli sme na zab-jačke
 puška vyb-janá striebrom
 B-t' či neb-t' – to je otázka!

b-tka pri Slavkove
 dob-li pevnosť, mesto, hrad
 pob-l sa s ním, rozb-l kr-šťáľovú vázu
 nakoniec si vydob-l dobrú pozíciu
 hodiny b-jú a t-kajú
 dobrá správa ich pozitívne nab-la
 dob-l jej srdce, b-li na poplach
 Nerozb- si koleno!
 neb- ho toľko! neopováž ho zb-t'!
 ob- to poriadne, nech to vydrží
 b-tkári ich skoro ub-li k smrti
 Alexander Veľký dob-l pol sveta
 zvony b-jú b-m-bam
 krupob-tie, vlnob-tie

zbili ho, prebili ma, vybila ju
 vybil sa mi mobil
 Napoleon dobyl pol Európy
 nakoniec ho prebili
 odbila jeho posledná hodina
 zabil sa pri havárii
 kde mám nabíjačku?
 pribil kliniec do steny
 bol ako zbitý pes
 boli sme na zabíjačke
 puška vybíjaná striebrom
 Byt' či nebyt' – to je otázka!

bitka pri Slavkove
 dobyli pevnosť, mesto, hrad
 musím si dobiť mobil
 nakoniec si vydobyl dobrú pozíciu
 hodiny bijú a tikajú
 dobrá správa ich pozitívne nabila
 dobyl jej srdce, bili na poplach
 Nerozbi si koleno!
 nebi ho toľko! neopováž ho zbit'!
 obi to poriadne, nech to vydrží
 bitkári ich skoro ubili k smrti
 Alexander Veľký dobyl pol sveta
 zvony bijú bim-bam
 krupobitie, vlnobitie ...

PODSTATNÉ MENÁ S KONCOVKOU „-L“ A „-R“

Veľký problém sú koncovky podstatných mien, zakončených v 1. páde jednotného čísla na „-l“ a „-r“. Niektoré sa skloňujú podľa vzoru **dub**, ďalšie podľa **stroj** a niektoré majú skloňovanie dvojité, podľa toho, v akom čísle je podstatné meno. V jednotnom čísle podľa **stroj** a v množnom podľa vzoru **dub**.

Najčastejšie používané je treba si jednoducho uložiť do pamäti precvičovaním, prípadne sa pozrieť napríklad aj sem. Tu je prehľad problémových podstatných mien.

E – Y vzor: dub

šál	o šále	šály
večer	o večere	večery
víchor	o víchre	víchry
cukor	o cukre	cukry
gól	o góle	góly

oddieľ	v oddiele	oddiely
festival	o festivale	festivaly
vodomer	o vodomere	vodomery
plynomer	o plynomere	plynomery
cukrovar	o cukrovare	cukrovary
motor	v motore	motory
Zohor	v Zohore	-

podiel	o podiele	podIELy
bar	v bare	bary
kotol	v kotle	kotly
gejzír	v gejzire	gejziry
zmysel	o zmysle	zmysly
žurnál	v žurnále	žurnály
titul	o titule	tituly

* dvojtvar

ventil	o ventile	ventily
reaktor	o reaktore	reaktory
rozdiel	o rozdiel	rozdiely
karburátor	v karburátore	karburátory
pazúr	na pazúre	pazúry
škandál	o škandále	škandály
autokar	o autokare	autokary

I – E vzor: stroj

močiar	o močiari	močiare
bicykel	o bicykli	bicykle
pedál	na pedáli	pedále
meter	o metri	metre
kufor	o kufri	kufre

kalendár	v kalendári	kalendáre
tanier	na tanieri	taniere
končiar	na končiari	končiare
motocykel	na motocykli	motocykle
pulóver	v pulóvi	pulóvre

chotár	o chotári	chotáre
majer	o majeri	majere
pilier	na pilieri	piliere
kábel	o kábli	káble
večera	na večeri	večere
halier	o halieri	haliere

sandál	v sandáli	sandále
kanál	v kanáli	kanále/-y*
pohár	v pohári	poháre
bazár	v bazári	bazáre
herbár	v herbári	herbáre
požiar	o požiar	požiare
hektár	na hektári	hektáre

I – Y jednotné číslo vzor: stroj množné číslo vzor: dub

areál	v areáli	areály
ideál	o ideáli	ideály
seriál	o seriáli	seriály
signál	o signáli	signály
kvartál	v kvartáli	kvartály

hotel	v hoteli	hotely
model	o modeli	modely
tunel	v tuneli	tunely
muzikál	v muzikáli	muzikály
server	o serveri*	servery*

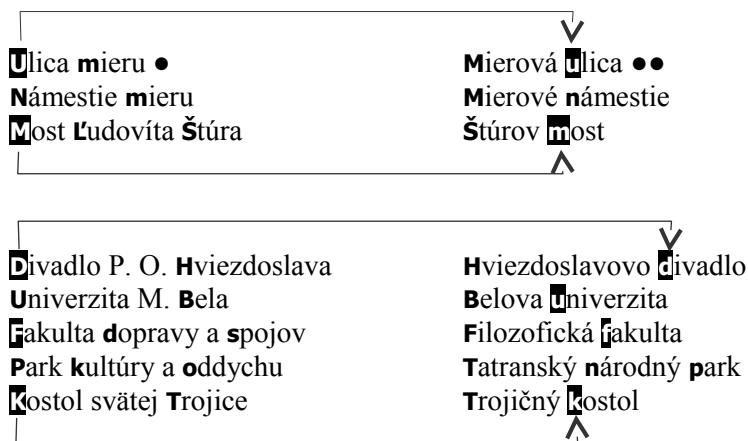
klavír	na klavíri	klavíry
bojler	v bojleri	bojlery
štartér	v štartéri	štartéry
atelier	v ateliéri	ateliéry
portál	o portáli	portály

kontajner	v kontajneri	kontajnery
fotel	vo foteli	fotely
interiér	v interiéri	interiéry
kráter	v kráteri	krátery
panel	na paneli	panely

Veľké písmená narobili poriadnu paseku v diktáte nejedného z vás. Poďme sa pozrieť, kedy ich budeme písať. **Veľké písmená** píšeme v nasledovných prípadoch:

- názvy **ulíc, námestí, mostov, divadiel, univerzít, fakúlt, parkov**, ak sa **konštrukcia začína týmito názvami** ●

Pozor: **ak je podstatné meno „ulica, námestie, most, divadlo, univerzita, fakulta, park ... za prídavným menom**, píše sa **s malým písmenom!** ●● (porovnaj si oba stĺpce pod týmto vysvetlením)

KEDY „SMREKOVÁ ULICA“ A KEDY „SMREKOVÁ ULICA“?

Vysvetlenie je veľmi jednoduché.

- **Smrekova** ulica (s krátkou samohláskou)

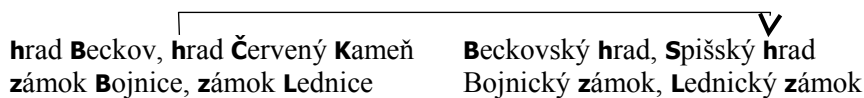
ak je **ulica pomenovaná po osobe** (spisovateľovi, národovcovi, politikovi či inej významnej osobe)
Mudrochova, Štúrova, Dubčekova ulica

- **Smreková** ulica (s dlhou samohláskou)

ak dostala **ulica pomenovanie po nejakom predmete, po nie živej osobe**
Jabľonová, Smreková, Potočná ulica

Pozor: slová **hrad, zámok, jaskyňa** ...

ak sa **konštrukcia začína týmito názvami**, píšeme **malým písmenom**. Takisto bude **malé písmeno aj vtedy**, keď **najprv bude prídavné meno, ktoré bude s veľkým písmenom**. Sleduj oba stĺpčeky pod vysvetlením.

jaskyňa Driny, jaskyňa Domica

Dobšinská ľadová jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa

Rozfázujme si, prečo sa píše veľké a dvakrát malé písmeno v podobných názvoch. Poďme pritom od konca:

Dobšinská ľadová jaskyňa

jaskyňa	malé písmeno,	lebo jaskýň je veľá
ľadová	malé písmeno,	lebo aj ľadových jaskýň je veľá
Dobšinská	veľké písmeno,	lebo len jedna jediná jaskyňa DOBŠINSKÁ

- **zemepisné názvy** **kontinentov, svetadielov**, ďalších **zemepisných celkov** (častí kontinentov, krajín ...) **Ázia, Európa, Afrika, Amerika, Blízky východ, Ďaleký východ, polostrov Predná India, USA, ale Spojené štáty americké, Rusko, Porúrie-Porýnie**

Pozor: **prídavné mená**, odvodené od **zemepisných** podstatných **mien**, píšeme **s malým** písmenom **ázijský, americký, austrálsky, antarktický, európsky**, ale aj **senický** (hokejisti), **trnavský** (futbalisti), **skalický** (obyvatelia), **viedenský** (rezeň), **segedínsky** (guláš)

Pozor: názvy **kontinentov, štátov**, ktoré **obsahujú svetovú stranu**

v názve **píšeme s veľkým** písmenom **jedno i druhé slovo**

Severná Amerika, Južná Amerika, Stredná Amerika, Latinská Amerika, Severné Írsko, Severná Karolína, Južná Georgia

ale: Juhoafrická republika je s malým písmenom!

- **svetové strany** sú s **malým** písmenom: **severné Slovensko, južná Morava, západné Nemecko**, na **južnom póle**, z **východoeurópskych krajín**

- názvy **vesmírnych objektov** na **planéte Mars**, v **súhvezdí Orion, Veľký voz, hmlovina Kónská hlava, Mliečna cesta**, aj **Zem, Slnko, Mesiac** ak sú chápané ako **astronomické telesá**

- názvy druhov **objektov** s **malým** písmenom:
galaxia, hmlovina, supernova, hviezdokopa, biely trpaslík, čierna diera, mesiace Jupitera, Marsu (nie ich konkrétne názvy)

- **pomenovania pohorí, riek** **Alpy, Himaláje, Amazon, Dunaj, Kriváň, Chopok, Čierny Váh**

- dvojslovné **pomenovania pohorí, riek, ostrovov** sa píše **s veľkým** písmenom **v oboch slovách** **Malé Karpaty, Vysoké Tatry, Biely Váh, Malý Dunaj, Nízke Tatry, Východné Beskydy, Predná India, Zadná India, Veľké Antily**

- ak obsahujú zemepisné názvy aj podstatné meno „**polostrov, nížina, vrchovina, stredohorie, rudohorie, priehrada, prieliv, prieplav** (a ďalšie **vodné stavby**), **kanál, prúd, mys, kotlina, panva, úval, údolie, dolina**“ a prípadne ďalšie konkrétne zemepisné pomenovania, tieto sa píše **s malým** písmenom

polostrov* Malá Ázia, Podunajská nížina, Slovenské rudohorie, Slovenský raj, Slovenský kras, Turčianska kotlina, Mys dobrej nádeje, Golfský prúd, Suezský prieplav, prieliv Skagerak a Kategat, Lamanšský kanál, Hornomoravský úval, Vrátna dolina, Donbaská panva, Liptovská Mara, Duklianský priesmyk, Oravská priehrada (ale: **Priehrada mládeže**)

└──────────┘ ^

*pozor na pravopis „polostrov“ je **s jedným** „-o“

- názvy **krajov, okresov** **Trnavský kraj, Senický okres, okres Liptovský Mikuláš**

- **vlastné podstatné mená** (jedno- i viacsovné), označujúce **mestá, dediny** sa píše **s veľkým** písmenom, len **predložky** sú **s malým** **Spišská Nová Ves, Senica nad Myjavou, Streda nad Bodrogom, Hradište pod Vrátnom, Liptovský Hrádok, Oravský Biely Potok**

- **prídavné mená** (jedno- i viacsovné) sa píše **s malým** písmenom a **jednoslovne** (teda žiadne pomlčky) **spišskonovoveský, liptovskomikulášsky, oravskobielopotocký**

- ak obsahuje **mesto či dedina** prídavné meno „**svätý**“, toto sa vždy píše **s veľkým** písmenom (ak „**svätý**“ označuje **katedrálu, kostol, film, rád, rehoľu** ..., píše sa **s malým** písmenom. Pozri ďalej.)

Moravský Svätý Ján, Borský Svätý Mikuláš, Svätý Jur ...

Doplň písmeno:

-túrova -lica, -ajanského -ábrežie
-lica Ľ. Štúra, -erlachovský -tít
na -lici Ľ. Štúra, v -arku -anka -ráľa
na -ámestí -epubliky
-túrovo -ámestie
o -túrovcoch sa učíme v škole
moji susedia -túrovci
-etrov- pero

otcov- auto
-atranský -árodný -ark
-obšinská -adová -askyňa
-užná -urópa
-užná -merika
študuje na -ilozofickej -akulte -niverzity -omenského v -ratislave
na -evernom -lovensku
v -evernej -merike

na -užnom -lovensku
bývajú v -trbskom -lese
chytali ryby v -trbskom -lese
pod -ostom SNP
na -oste -rdinov
-óm -vätého -ichala
v -ostole -vätej -rojice
čítali sme o -atici -lovenskej

Ako to je správne?

Štúrova **u**lica, **V**ajanského **ná**brežie
Ulica **Ľ. Štúra**, **G**erlachovský **š**tít
na **U**lici **Ľ. Štúra**, v **P**arku **J**anka **K**ráľa
na **Ná**meští **r**epubliky
Štúrovo **ná**mešie
o **štú**rovcoch sa učíme v škole
moji susedia **Štú**rovci
Petrovo pero

otcov**o** auto
Tatranský **ná**rodný **p**ark
Dobšinská **r**adová **j**askyňa
južná **E**urópa
Južná **A**merika
študuje na **F**ilozofickej **f**akulte **U**niverzity **K**omenského v **B**ratislave
na **s**evernóm **S**lovensku
v **S**evernej **A**merike

na **j**užnom **S**lovensku
bývajú v **Š**trbskom **P**lese
chytali ryby v **Š**trbskom **p**lese
pod **M**ostom SNP
na **M**oste **h**rdinov
Dóm **svätého M**ichala
v **K**ostole **svä**tej **T**rojice
čítali sme o **M**atici **s**lovenskej

.....

v -lovenskom -udohorí, v -ovažskom -novci
v -lovenskom -aji, -hvojnická -ahorkatina
z -alej -atry, na -emplínskej -írave
pri -lovenskom -rase
do -orského -ikuláša
-om -atice -lovenskej
mám rada -egedínsky guláš
kúpi -ebrecínsku salámu

-alestínčania a -idia
bol -oslim, -rešťan, -induista alebo -teista?
bol v -ostole
na -lovensku je viacero -ilozofických -akúlt

býva v -orskom -ikuláši, v -pišskej -ovej -si

v -oravskom -vätom -áne
-enickí hokejisti
boli v -ostole -vätej -rojice
-iela sobota, -elený -tvrtok sú sviatky
1. januára je -ový -ok
-ianoce, -eľká -oc, -uríce
-eľkonočné -viatky, -ianočné -viatky

v **S**lovenskom **r**udohorí, v **P**ovažskom **I**novci
v **S**lovenskom **r**aji, **Ch**vojnická **p**ahorkatina
z **M**alej **F**atry, na **Z**emplínskej **š**írave
pri **S**lovenskom **k**rase
do **B**orského **S**vätého **J**ura
Dom **M**atice **s**lovenskej
mám rada **s**egedínsky **g**uláš
kúpi **d**ebrecínsku **s**alámu

Palestínčania a **Ž**idia
bol **m**oslim, **k**rešťan, **h**induista alebo **a**teista?
bol v **k**ostole
na **S**lovensku je viacero **f**ilozofických **f**akúlt

býva v **B**orskom **M**ikuláši, v **S**pišskej **N**ovej **V**si

v **M**oravskom **S**vätom **J**áne
senickí hokejisti
boli v **K**ostole **svä**tej **T**rojice
Biela **s**obota, **Z**elený **š**tvrtok sú sviatky
1. januára je **N**ový **r**ok
Vianoce, **V**eľká **n**oc, **T**uríce
veľkonočné **s**viatky, **v**ianočné **s**viatky

- akékoľvek **oslovenie** oddeľujeme **čiarkou**: **Maroš** , pomôž mi s tým!
dvomi čiarkami: Nevieť , **mami** , či prídem.
 Povieť ti to , **Simona** , ráno.
- čiarkou oddeľujeme aj **prístavok** = vsuvka do vety, bez ktorej si veta uchová svoj význam
 Bratislava , **hlavné mesto Slovenska** , leží na Dunaji.
- **častice** „prosím, žiaľ, bohužiaľ, chvalabohu, našťastie, pravdaže, samozrejme ...“
 Ona , **bohužiaľ** , prišla. On , **našťastie** , neprišiel.
 Kiročka , pomôž mi s tým , **prosím!**

- **v súvetiach** to si precvičíme pri určovaní typu súvetí (pozri od str. 121)

- **pri pozdrave** **Dovidenia** , pani učiteľka. **Ahoj** , otec.

- pred **trpným** a **činným prídavným**, ktoré **uvádza vetu** v súvetí

Skokan , sústredený na pokus , nič nevnímal.
 Žiaci , pripravujúci sa na skúšky , sa veľa učili.

- pred **rozvitým prídavným** **Dieťa** ležalo v posteli , **ticho**
Diváci sa tešili , **hlasno** vzlykajúc.
povzbudzujúc.

ale pozor: **čiarku nepíšeš**, ak je vo vete **samotné prídavné***!
 Dieťa ležalo v posteli
 Diváci sa tešili vzlykajúc*.
povzbudzujúc*.

- ak použijeme **dvojice spojok** **Aj** sprchlo , **aj** slnko zasvietilo.
Alebo sa to naučíš , **alebo** dostaneš päťku.
Ani neprišiel , **ani** nezavolať.
 Bola **nielen** chytrá , **ale** bola aj pekná.

- **po zvolaných citoslovciach**, ak toto **nie je podmetom** v danej vete
Búr , aké je to studené. **Fíha** , to bol ale gól!
Hijó , zakričal pohonič na kone.

- **po vytýčenom vetnom člene** **Maroš** , to je (ale) hlava!
Mama , tá mi vždy pomôže! **Erik** , to je (ale) parádny obranca!

Pozor: **ak nie je** vo vete **vytýčený vetný člen** „ten, tá, to“, **čiarku nepíšeš!**
Maroš je **ale** hlava!
Mama mi vždy pomôže!
Erik je **ale** parádny obranca!

- **časti názvov inštitúcií** Gymnázium M. R. Štefánika , Slnecná 2 , 931 01 Šamorín

- **čiarku nepíšeš** - ak sú **spájacie výrazy** - **kto, čo, aký, ktorý, prečo, keby** ... **na konci vety**

Pozor: **ak je** za spájacím výrazom ešte **d’alšie sloveso** (d’alší prídavný), ide o **súvetie s čiarkou!**

Nevedel **prečo**. Ale **v súvetí píšeme**: Nevedel , **prečo** sa to **stalo**.
 Neukázal **ktorý**. Neukázal , **ktorý** to **bol** žiak.
 Vedel som **kto**. Vedela , **kto** sem **príde**.

AKO JE TO S PRÍČASTIAMI A PRECHODNÍKMI A ČIARKAMI?

čiarku napíšeš

- pred **trpným*** a **činným**** **príčastím**, ktoré uvádza vetu v súvetí

Skokan , sústredený* na posledný pokus , nič nevnímal.
Žiaci , pripravujúci** sa na pohovory , sa veľa učili.

- pred **rozvitým prechodníkom**

Dieťa ležalo v posteli , **ticho** vzlykajúc.

Diváci na tribúnach sa tešili , **hlasno** povzbudzujúc.

Pozor:

ak je vo vete len holý prechodník □, **je veta bez čiarky**

Dieťa ležalo v posteli **vzlykajúc** □.

Diváci na tribúnach sa tešili **povzbudzujúc** □.

AKO JE TO S DVOJICAMI ČI JEDNOU SPOJKOU VO VETE?

Aj tu **raz čiarka je a druhý raz nie je** a vety sú pritom takmer úplne rovnaké.

Kedy čiarka bude a kedy zase nie?

- **bude**, ak použijeme **dvojice spojok**

Včera **aj** sprchlo , **aj** slnko trochu zasvietilo.
Alebo sa to naučíš , **alebo** dostaneš zase päťku.
Maroš **ani** neprišiel , **ani** mi nezavolať.
Janka bola **nielen** chytrá , **ale** bola aj pekná.

- ak bude vo vete **iba jedna spojka**, tak v nej **čiarka nebude!** Pozrime sa na vyššie uvedené vety, ako vyzerajú vety bez čiarky:

Včera sprchlo **aj** slnko trochu zasvietilo.
Naučíš sa to **alebo** dostaneš zase päťku.
Maroš neprišiel **ani** mi nezavolať.

A TERAZ PERLIČKA!

VIACNÁSOBNÝ VETNÝ ČLEN - POSTUPNE ROZVÍJAJÚCI PRÍVLASTOK

Pozor: **veľký problém** môže nastať **vo vetách s dvomi** či **viacerými prídavnými menami**. V nich **čiarku raz píšeme a raz nepíšeme**. **Kedy** teda **čiarka** vo vete **bude a kedy nebude?**

Ešte by som upozornila, že si **nie je** ani tak **treba všimáť** termíny ako „**viacnásobný vetný člen**“ prípadne „**postupne rozvíjajúci prívlastok**“. Vid' str. 10 vo farbe.

Všímajte si hlavne **vysvetľovanie pomocou** hlásky „**A**“. To je logické, to si treba zapamätať.

Či je to termín „**viacnásobný vetný člen**“ alebo „**postupne rozvíjajúci prívlastok**“, to ponechajme učiteľom a jazykovedným špecialistom.

ČASTÉ CHYBY V PRAVOPISE I V REČI

Pozrime sa na konštrukcie a na slová, v ktorých sa často robia chyby, pretože ich používame v jednotlivých častiach Slovenska v dialektoch v inej forme.

Oprav nesprávne tvary:

voda k pitiu, má v zube novú blombu
ruža voní - príroda sa nám mstí
môžeme to urobiť, zaplietla si skvelý cop
kupujem salám, postav sa do rady
chcem mať kľud,
prídem za päť minút
bol by ste tak dobrý?
potrebuje razítko

dieťa ostalo samé, dievča má rada bábiku
na čom/kom to závisí?
štúdium, je štúdijný typ
je to báseň od Sofoklesa
je to kniha od Vernea
kilo mandarínok, dva kilo, tri kilo jahod
kúp päť kilo zemiakov, váži 55 kilo
mal veľa dvojok a trojek
pracuje tu veľa úradníčiek

chceš rohlík?
je to riadny blbec
hovorí bezvadne nemecky
robí to kôli mne, fénujem si vlasy
v súčasnosti pracuje v ..., súčasťný
si úžasná, zúčastníš sa?
matka s dcérou boli sam- doma
medajla, bez medajle, dve medajle

viem to od Dáši, Táni, Maji, Soni
poviem/dám to Dáše, Táne, Maje, Sone
poznáš tú paniu?
idem pre lekára, pre brata, pre sestru
so susedmi alebo susedami (muž. rod)
so študentmi alebo študentami

bola by ste taká milá a pomohla by ste mi?
dal si veľa gélu na vlasy, nagélované vlasy
kdesi u Trnavy
poradu zahájil šéf
dal si už dve pilule
o čom jednali?
príprava ku skúške

piekli v trúbe, mikrovlnná trúba
kúpili novú pračku, hrá na trúbku
vzval ju k tancu
niesli plný kôš šampiónov
bizardný (zvláštny) zážitok

.....

Správne:

voda **na** pitie, má v zube novú **plombu**
ruža **voní** - príroda sa nám **pomstí**
môžeme to urobiť, zaplietla si skvelý **vrkoč**
kupujem **salámu**, postav sa do **radu**
chcem mať **pokoj**
prídem o päť minút
boli by ste **taký** dobrý?
potrebuje **pečiatku**

dieťa ostalo **samo**, dievča má **rado** bábiku
Od čoho/koho to závisí?
štúdium, je **študijný** typ
je to báseň od **Sofokla**
je to kniha od **Verna**
kúp kilo **mandarínok**, dve **kilá**, tri **kilá** jahôd
kúp päť **kíl** zemiakov, váži 55 **kíl**
mal veľa **dvojok** a **trojek**
pracuje tu veľa **úradníčok**

chceš **rožok**?
je to riadny **hlupák**
hovorí **bezchybne** nemecky
robí to **kvôli** mne, **suším** si vlasy
v **súčasnosti** pracuje v ..., **súčasťný**
si **úžasná**, **zúčastníš** sa?
matka s dcérou boli **samy** doma
medaila, bez medaily, dve medaily

viem to od **Dáše, Táne, Maje, Sone**
poviem/dám to **Dáši, Táni, Maji, Soni**
poznáš tú **paniu**?
idem **po** lekára, **po** brata, **po** sestru
so sused**mi**
so študent**mi**

boli by ste **taká** milá a **pomohli** by ste mi?
dal si veľa **gelu** na vlasy, **nagelované** vlasy
kdesi **pri** Trnave
poradu **otvoril** šéf
dal si už dve **tabletky/pilulky/pilule**
o čom **rokovali**?
príprava **na** skúšku

piekli v **rúre**, mikrovlnná **rúra**
kúpili novú **práčku**, hrá na **trúbke**
vzval ju **do** tanca
niesli plný kôš **šampiónov**
bizarný zážitok

VYBRANÉ SLOVÁ

po „B“

by, aby, bydlo, býk, býčí, byvol, byl, bylina, bystrý, bystrina, Bystrica, Bystrík, Bytča, byť, bytostný, bytosť, bytostný, bývalý, bývať, dobývať, dobýjať, dobytok, dobytčí, kobyla, nábytok, nadbytočný, neodbytný, obyčaj, obyčajný, obývať, obyvateľ, odbyt, prebývať, úbytok, vydobyť, výdobytok, zbytočný, zvyšok*, živobytie

Pozor: * často sa nesprávne používa čechizmus „zbytok“ miesto slovenského „**zvyšok**“

byť	ocitnúť sa niekde, existovať
biť	mlátiť niekoho (vid' str. 125)
bystro	chytro, rýchlo
bistro	zariadenie na rýchle stravovanie
bydlo	netradičný názov pre „obydlie“
bidlo	miesto, kde sedia sliepky v kuríne

Musíme tam **byť** včas.

Zbili ho do krvi.

Voda tiekla v bystrine ozaj **bystro**.

Najeme sa v **bistre**.

Tento dom je poriadne **bydlo**.

Sliepky sedeli vedľa seba na **bidle**/
na **bidielku**.

A hneď si precvičíme **pravopis po „B“** aj vtedy, keď sa bude jednať o **mäkké „i“**:

po „B“

Biblia, bicykel, bicyklovať sa, biskup, bistro (zariadenie s rýchlym občerstvením), **biť, bitka, bitkár, bizón, gombík, kombinácia, krupobitie, kubík, mobilizácia, mobilný, násobilka, obidve, obidva, obidvaja, obilie, osobitne, sfarbiť, slabika, slabina, zahanbiť**

Pozor: pravopis „byť/biť“ a v mnohých odvodených slovách si precvičíte na str. 125, 126

Pozor:

- pred dopĺňaním do cvičení sa naučte aj pravopis s mäkkým „i“
- vety obsahujú slová s obidvomi tvarmi

Chcela **b-** som **bývať** v **B-strici**. Ona **b-** radšej **bývala** v **B-tči**. **B-str-na** je **b-strá** rieka. Niektoré kusy **náb-tku** sú v **byte** celkom **zb-točné**. Na **pastv-nách** bolo veľa **dob-tku**, bolo **v-dieť** aj niekoľko **b-volov**, **kob-l** a **b-kov**. Na **b-túnku** **zab-jali** **b-kov**. Táto **liečivá b-lina** má **neob-čajne** dlhú **b-l'**. Povedz mu, **ab-nebol** tak- **neodb-tn-** . Aj dnes sa **do-držiavajú** **b-valé** veľkonočné **ob-čaje**. **Mob-l-** sú veľk-m **v-dob-tkom** **vedy** a **techn-k-** . Jeho **ch-b-** boli **zb-točné**.

Sliepky **sedia** v **kur-ne** na **b-dielku** vedľa seba. Ich **b-t** bol úplne **ob-čajný**. Jeho **b-val-** **majiteľ** v ňom **b-val** krátko. Oni v ňom budú **b-vať** určite omnoho dlhšie. **B-val** veľmi **b-str-** v **matemat-ke**. V **automob-lovom** **priemysle** pracuje veľa **ob-vateľ-ov** mesta. **Zarábal** si na **živob-tie** **chovom** **b-kov**. **Nesmieš** **b-t'** taký **bitkár**. Po **dobrej** **žatve** bol **preb-tok** **ob-lia**.

Ako je to správne?

Chcela **by** som **bývať** v **Bystrici**. Ona **by** radšej **bývala** v **Bytči**. **Bystrina** je **bystrá** rieka. Niektoré kusy **náb-tyku** sú v **byte** celkom **zbytočné**. Na **pastvinách** bolo veľa **dobytku**, bolo **vidieť** aj niekoľko **byvolov**, **kob-ýl** a **b-ýkov**. Na **bitúnku** **zabíjali** **b-ýkov**. Táto **liečivá bylina** má **neobyčajne** dlhú **byl'**. Povedz mu, **aby** **nebol** tak- **neodbytný**. Aj dnes sa **do-držiavajú** **b-ývalé** veľkonočné **obyčaje**. **Mobily** sú veľkým **výdobytkom** **vedy** a **techniky**. Jeho **chyby** boli **zbytočné**.

Sliepky **sedia** v **kuríne** na **bidielku** vedľa seba. Ich **byt** bol úplne **obyčajný**. Jeho **bývalý** **majiteľ** v ňom **býval** krátko. Oni v ňom budú **bývať** určite omnoho dlhšie. **Býval** veľmi **bystrý** v **matematike**. V **automobi-lovom** **priemysle** pracuje veľa **obyvateľ-ov** mesta. **Zarábal** si na **živobytie** **chovom** **b-ýkov**. **Nesmieš** **byť** taký **bitkár**. Po **dobrej** **žatve** bol **prebytok** **obilia**.

.....